

socialmedicinsk tidskrift

femtionde årgången maj 1973 häfte 5

Industrivägen 13, Solna. Tfn 08/83 20 83

Postadress: Fack, 104 01 Stockholm 60

Postgiro 11 79-1

Allmän redaktion:

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig utgivare

Axel Gisslén, biträdande redaktör

Brita Bahrton, redaktionssekreterare

Redaktionsutskott:

Ragnar Berfenstam, professor i socialmedicin, Uppsala

Per Bjurulf, professor i socialmedicin, Linköping

Lars Bremberg, direktör, Stockholm

Bengt Hedlén, socialdirektör, Malmö

Olle Höök, professor i medicinsk rehabilitering, Göteborg

Gunnar Inghe, professor i socialmedicin, Stockholm

Bertil Johansson, barnavårdsdirektör, Örebro

Bengt Lindegård, professor i socialmedicin, Göteborg

Gunnar Lindgren, professor i socialmedicin, Lund

Birger Stark, socialchef, Sundsvall

Georg Svahn, arbetsvårdsdirektör, Stockholm

Tandvården i ett socialt och socialmedicinskt perspektiv

Socialmedicinska problem på tandvårdens område är temat för detta SMT-nummer.

Den sociala bakgrunden i stort till tandsjukdomar och tandvårdskonsumtion beskrivs beträffande finska förhållanden av Kauko Nyman och beträffande svenska förhållanden av Björn Smedby. De anmärkningsvärda möjligheterna till förebyggande åtgärder i samhällets regi genom bl. a. fluorprofylax redovisas och analyseras i arbeten av Stig Ahlsten och Britta Forsman med medarbetare. Om behovet av tvärvetenskapligt psykologiskt och odontologiskt samarbete handlar en annan undersökningsrapport av Kerstin Tode; det gäller möjligheterna att genom beteendeterapi av tumsugning förebygga tandställningsfel.

De särskilt i dagens perspektiv brännande problemen om hur man kan bestämma vårdbehov och vårdefterfrågan behandlas av Sven Helm samt av Bengt och Lillemor Lindegård. Båda dessa artiklar ger synpunkter av intresse ur ett brett vårdpolitiskt och vårdplanerings-perspektiv.

Det sistnämnda arbetet illustrerar bl a hur individens uppfattning om "vårdbehovet" sammanhänger med hans sociala och ekonomiska förhållanden. Detta framkommer i en experimentell undersökning, där man låtit medlemmarna i ett 100-tal familjer bedöma "vårdbehovet" beträffande exempel på tandställningsfel. Familjer med hög socio-ekonomisk status har en tendens att "värdera upp" vårdbehovet medan familjer i låginkomstgrupper tenderar att "värdera ned" behovet. Det sistnämnda karakteriserar bl a socialt särskilt trängda familjer, tex sådana där fadern är föremål för nykterhetsvårdande åtgärder.

Intressant är hur bedömningarna tycks sammanhånga med den egna personliga erfarenheten av den vårdform det är fråga om. Här tenderar familjer, där någon av föräldrarna/makarna själva undergått ortodontisk behandling, att ha en vidare ram för vad de menar är ett "vårdbehov". Vårdefterfrågan kan alltså i väsentliga avseenden styras av principen "mycket vill ha mer". Den som en gång erbjudits en viss typ av vård kan automatiskt få större pretentioner på samhället, när det gäller att ställa resurser för sådan vård till förfogande. Det är många gånger tacksamt att vara pionjär för en viss verksamhet — men, om denna verksamhet blir alltför populär, märker folk så småningom bara väntetiderna!

Vårdplanernas, politikernas och administratörernas stora problem blir därför att styra rätt mellan två riskabla ytterligheter.

Den ena risken har vi snabbt blivit alltmer medvetna om. Den innebär att man skapar nya resurser, som bara åstadkommer nya behov i all oändlighet ända tills det ekonomiska underlaget brakar samman.

Kanske är det snart dags att varna för den andra ytterligheten — en desillusionerad attityd av att folk bara blir mer och mer missnöjda allteftersom fler resurser tillskapas.

C. G. W.

Socialmedicinsk tidskrifts kommande temanummer :

Socialvårdens mål och metoder

Narkomanvårdsproblem

Hälsovård och uppsökande verksamhet

Att mäta effekten av social och medicinsk vård